

ADVIES

PROGRAMMADECREET BO2024

Advies van de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Wetstraat 34-36, 1040 Brussel

W www.vlaamseraadwvg.be – T +32 2 209 01 11 – E info@vlaamseraadwvg.be

Adviesvraag Voorontwerp van programmadecreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2024

Adviesvrager Matthias Diependaele - Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed

Ontvangst adviesvraag 6 oktober 2023

Decretale opdracht adviesfunctie

Goedkeuring Intersectorale kamer op 20 oktober 2023

Contactpersoon Annemie Nys anys@serv.be

Advies

De Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (hierna: de raad) ontving op 6 oktober 2023 de vraag om spoedadvies te verlenen over het voorontwerp van programmadecreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2024. Deze adviesvraag werd behandeld door de Intersectorale kamer van de Vlaamse Raad WVG en werd er bij consensus goedgekeurd op 20 oktober '23.

Situering

De raad beperkt zich tot advisering over de artikelen die rechtstreeks impact hebben op het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Het gaat concreet over de artikelen 3, 4, 5 in Hoofdstuk 3. Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, artikelen 73-77 in Hoofdstuk 8. Werk en Sociale Economie en artikelen 23-29 in Hoofdstuk 6. Omgeving. In wat volgt formuleert de raad artikelsgewijs zijn bedenkingen.

Artikelsgewijze bespreking

MINA fonds (artikel 3)

De raad steunt de keuze om middelen uit het MINA fonds naar projecten preventief gezondheidsbeleid te laten gaan. Aangezien het om de middelen van een schadevergoeding gaat is het ook logisch dat de projecten voor omwonenden dienen (zoals de bloedtesten die al gerealiseerd zijn).

Zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden (artikel 4)

De verhoging van het zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden naar 140 euro is een positieve ontwikkeling, zij het dat de raad benadrukt dat het wenselijk zou zijn om een decretaal vastgelegde indexering te implementeren. Het ontbreekt momenteel aan een duidelijke visie op hoe het zorgbudget kostendekkend moet functioneren. Hoewel dit stappen in de goede richting zijn, dringt zich nog steeds de noodzaak van een structurele indexering op om waardeverlies in de toekomst te voorkomen. Bovendien wordt, ondanks de recente verhogingen, het cumulatieve verlies van meer dan 10 jaar niet-indexering niet volledig gecompenseerd.

De raad herneemt dan ook zijn standpunt uit het advies "Gefaseerd naar één zorgbudget¹" en benadrukt de noodzaak om de zorgbudgetten aan de levensduurte aan te passen. Dit is van essentieel belang om de continuïteit van zorg te waarborgen en de toegankelijkheid van zorg en ondersteuning te behouden. Een automatische indexering van de zorgbudgetten is daarom cruciaal om ervoor te zorgen dat ze in lijn blijven met de daadwerkelijke en huidige kosten waarmee mensen met zorg- en ondersteuningsbehoeften worden geconfronteerd.

Wijzigingen aan het decreet van 20 april 2012 houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters (artikel 5)

Ondanks de appreciatie die de raad heeft voor de inspanningen en investeringen die de Vlaamse Regering onderneemt voor de kinderopvang, moet hij benadrukken dat de keuze voor absolute voorrang voor werkende ouders geen goede evolutie is. De raad is niet akkoord met deze maatregel en betreurt het dat de Vlaamse regering de voorrangsregeling zo sterk verstrengt en de sociale en pedagogische functie van kinderopvang hiermee verwaarloost.

De raad pleit voor een meer evenwichtige voorrangsregeling, die

- de gelijkwaardigheid van de economische, de sociale en de pedagogische functie van kinderopvang respecteert
- de drempel naar werk niet verhoogt, maar verlaagt
- kwetsbare gezinssituaties niet uitsluit, maar juist ondersteunt

Hij uit ook zijn bezorgdheid over de operationalisering van de nieuwe regels en vraagt de Vlaamse regering zo snel mogelijk verduidelijking, zodat ouders en organisatoren van kinderopvang weten waar ze aan toe zijn.

De raad heeft de volgende redenen voor haar standpunt:

Te sterke focus op de economische functie

De Vlaamse Regering lijkt met deze maatregel de visie op kinderopvang te beperken tot louter de economische functie. Uiteraard is deze functie belangrijk, maar kinderopvang heeft eveneens een cruciale sociale en pedagogische rol. Het is van belang voor de ontwikkeling van alle kinderen, mogelijk zelfs in verhoogde mate voor kinderen uit werk-arme gezinnen. De vroegere extra subsidie voor organisatoren was gekoppeld aan voorrangsregels om zo een sociale diversiteit in de opvang te bevorderen. De voorgestelde aanpassingen lijken de sociale en pedagogische dimensies van kinderopvang te verwaarlozen, ten gunste van de economische functie. De raad betreurt dit.

De drempel naar werk wordt verhoogd

In de praktijk hebben de meeste kinderen in de kinderopvang werkende ouders en was er al een voorrangsregel voor wie kinderopvang nodig heeft omwille van het werk. Door die voorrang nog te versterken, wordt de drempel voor mensen die – al dan niet opnieuw – hun eerste stappen op

¹ <https://vlaamseraadwvg.be/vlarwvg/publicatie/advies-gefaseerd-1-zorgbudget>

de arbeidsmarkt willen zetten, verhoogd. Deze maatregel lijkt de drempel naar werk dan ook te verhogen eerder dan te verlagen en druist volledig in tegen de nadruk die de Vlaamse Regering willen leggen op activering.

Onduidelijkheid over 4/5^e criteria en opleidingen

Naast het ontbreken van een gefundeerde verklaring achter de keuze om 4/5^e te kiezen als minimumcriterium, is er ook onduidelijkheid over hoe het zal worden beoordeeld en berekend. Wordt het vastgesteld op individueel of op gezinsniveau? En hoe wordt het werkregime vastgesteld? Gemiddeld op het afgelopen jaar, of moet er een contract worden voorgelegd op het moment dat de aanvraag wordt ingediend? Hoe zal men omgaan met wisselende interim-contracten, geleidelijke werkhervatting na ziekte, combinatie werk/opleiding, etc. Deze onduidelijkheden moeten zo snel mogelijk worden verduidelijkt.

Het is daarnaast nog zeer onduidelijk welke opleidingen onder de nieuwe criteria vallen. De raad pleit ervoor om de deze voldoende ruim in te vullen: inburgering, Nederlandse lessen, VDAB opleidingen, individueel maatwerk, werkplekleren, ... moeten ook als opleiding beschouwd worden.

De 10% discretionaire ruimte is te beperkt. Als de Vlaamse Regering hier toch aan vasthoudt, dan vraagt de raad uitdrukkelijk om de 4/5^e criteria alsook de opleiding-criteria zo ruim mogelijk in te vullen.

Impact op kwetsbare gezinssituaties

De criteria 'gezinssamenstelling' en 'financiële situatie' worden geschrapt uit de voorrangregels in de IKT. Deze groepen moeten nu binnen de 10% discretionaire ruimte vallen die organisatoren zelf mogen bepalen. Hierdoor worden de huidige Mattheuseffecten in de kinderopvang versterkt: concreet zullen ouders met een laag inkomen, alleenstaande ouders en andere kwetsbare gezinnen (zieke ouder, jonge weduwe, inburgeraars, ...) onder de nieuwe 10%-regel vallen binnen IKT-opvang. Daarnaast zullen deze groepen nu ook in "concurrentie" staan met deeltijds werkenden die eveneens onder de 10%-regel vallen.

Deze maatregel dwingt organisatoren dan ook tot uitsluiting van kwetsbare gezinnen en dus in te gaan tegen hun visie en identiteit, die naar aanleiding van het decreet baby's en peuters net werd versterkt op vlak van sociale functie. Het versterkt bovendien op een dubbele manier het Mattheuseffect in de kinderopvang en zet de sociale mix in het Vlaamse opvanglandschap verder onder druk.

Het voorgestelde percentage van 10% voor kinderen uit kwetsbare gezinnen is onvoldoende. Het is voor de raad van belang dat organisaties duidelijk aantoonbare inspanningen leveren ten behoeve van deze kinderen uit kwetsbare gezinnen en daar ook voldoende ruimte voor krijgen, met inachtneming van diverse factoren zoals locatie, overtuiging en visie.

Deeltijds werken in specifieke sectoren

Het gebruik van het 4/5^e criterium kan problemen veroorzaken in sectoren waar deeltijds werk de gangbare praktijk is en waar werknemers dit vaak niet uit eigen keuze doen. Dit kan bijvoorbeeld leiden tot situaties waarin zorgverleners met essentiële functies geen prioriteit krijgen bij

kinderopvang. Vele van deze sectoren ervaren nu reeds een tekort aan personeel en hebben moeite om voldoende werknemers aan te trekken. Het 4/5e criterium levert niet alleen problemen op voor werknemers, maar plaatst ook de betrokken organisaties en gebruikers in een lastige situatie. Het draagt absoluut niet bij aan het oplossen van de huidige personeelstekorten in de zorg.

Organisatorische overwegingen

Ook organisatorisch zijn er heel wat bezwaren. Zo wijzigt niet alleen de tewerkstelling, maar ook de context van gezinnen frequent. Hoe moeten organisaties en gebruikers hiermee omgaan? Hoe kunnen ze dit met zo weinig mogelijk administratieve lasten realiseren? Er is immers onvoldoende administratieve omkadering in de organisaties aanwezig, en ook voor gezinnen kan dit als bijkomende drempel fungeren. De raad pleit er dan ook voor dat een verklaring op eer voldoende moet zijn om de administratieve lasten te beperken.

Doelgroepvermindering (artikelen 73-77)

De afschaffing van de doelgroepvermindering heeft verregaande financiële implicaties voor de sectoren binnen WVG die hierop beroep kunnen doen. Deze sectoren in WVG hebben relatief veel oudere werknemers en de subsidies zijn hier onvoldoende op afgestemd. De doelgroepvermindering voor oudere werknemers kwam hier deels aan tegemoet.

De afschaffing van deze vermindering heeft onder andere een grote impact op de diensten voor Gezinszorg. De huidige subsidiepraktijk binnen de Gezinszorg houdt namelijk geen rekening met de stijgende loonkosten op basis van anciënniteit. Dit betekent dat de subsidie niet toereikend is om de hogere loonkosten van oudere werknemers te dekken. Doelgroepvermindering heeft geholpen om een deel van deze hogere loonkosten op te vangen. Als de doelgroepvermindering wegvalt, dan dringt de raad aan op maatregelen ter ondersteuning van het aannemen en behouden van oudere werknemers, zoals een aanpassing van de subsidies binnen de Gezinszorg waar rekening wordt gehouden met stijgende loonkosten op basis van anciënniteit.

Bouw en verhuurmogelijkheden tegen sociaal tarief van studentenkoten

Het is begrijpelijk dat de overheid wil investeren in studentenhuisvesting. Studenten hebben immers recht op betaalbare huisvesting, maar de raad is zeer waakzaam over de toewijzing van deze bijkomende taak aan de woonmaatschappijen. Het is onbegrijpelijk dat hiervoor middelen worden aangewend die bedoeld zijn voor de aanleg van wooninfrastructuur van sociale woonprojecten. Gezien de grote vraag dienen de middelen bestemd voor sociale huisvesting enkel ingezet te worden voor sociale huisvesting. De realisatie van studentenkoten is niet aangewezen binnen het FS3 kader. Deze middelen zouden beter worden ingezet voor mensen met een reële en dringende nood (bijvoorbeeld een deel van de GGZ-populatie o.m. binnen het stelsel beschut wonen, ...).